

บทความออนไลน์

ห้องสมุดฟินแลนด์ ส่งเสริมให้คนเท่าเทียมกัน
พัฒนาคนให้เท่าทันโลก

Photo : [Facebook @KulttuuriEspoo](https://www.facebook.com/KulttuuriEspoo)

เมืองเอสโป (Espoo) ตั้งอยู่ใกล้กับกรุงเฮลซิงกิ ไม่มีย่านที่เป็นชุมชนเมือง แต่รายล้อมไปด้วยธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ทั้งผืนป่า ทะเลสาบ และชายหาด เมืองนี้ได้รับการยกย่องว่ามีห้องสมุดที่ดีที่สุดในโลก เพราะห้องสมุดยึดมั่นในหลักการของประชาธิปไตย มุ่งส่งเสริมให้ผู้คนเข้าถึงความรู้อย่างเสมอภาค และริเริ่มการ

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ARIT NPRU

ให้บริการใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงคุณลักษณะสำคัญที่มีอยู่ในห้องสมุดทุกแห่งของฟินแลนด์

ห้องสมุดบนรากฐานของความดีงาม เปลี่ยนแปลง และเติบโต

ฟินแลนด์มีกฎหมายห้องสมุดมายาวนานนับตั้งแต่การสร้างประเทศ โดยมีรากฐานมาจากค่านิยมเรื่องประชาธิปไตย ได้แก่ความเสมอภาคและเสรีภาพ มีสุภาษิตหนึ่งกล่าวไว้ว่า “จงให้เมล็ดดอกไม้ผลิบาน” หมายถึงการยินดีต้อนรับทุกคน ทุกความเห็น ไม่ว่าพวกเขาจะมีภูมิหลังอย่างไร

เมื่อ 100 ปีก่อนฟินแลนด์เป็นประเทศที่ยากจน กฎหมายว่าด้วยห้องสมุดฉบับแรกเมื่อต้นศตวรรษที่ 19 จึงเน้นย้ำถึงสิทธิของทุกคนในการใช้ห้องสมุด ผู้ที่ยากจนเช่นแรงงานหรือเกษตรกรก็สามารถเข้ามาใช้ห้องสมุดได้

กฎหมายฉบับต่อมาในยุค 60 กำหนดให้มีห้องสมุดในทุกเทศบาล เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงห้องสมุด ส่วนฉบับในยุค 80 เน้นเรื่องการขยายพื้นที่ให้บริการห้องสมุด เช่น การมีรถห้องสมุด และฉบับในยุค 90 เน้นการสร้างกลไกให้ทุกคนเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ห้องสมุดจึงเป็นสถานที่แรกๆ ในฟินแลนด์ที่มีบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะ ส่วนฉบับล่าสุดในปี 2559 มีการกำหนดให้คำว่า “Sivistys” (ออกเสียงว่าซีวิสตุส) เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของห้องสมุด เพื่อเปิดโอกาสให้ห้องสมุดสาธารณะสามารถพัฒนาวิสัยทัศน์และวิธีดำเนินงานใหม่ๆ

"Sivistys" มาจากรากศัพท์ว่า "siveä" ซึ่งหมายถึง “ความดีงาม” หรือ “ความบริสุทธิ์” เมื่อมองในแง่การศึกษา คำนี้จะหมายถึงการนับถือความรู้และการเรียนรู้ เคารพการศึกษาและวัฒนธรรม รวมทั้งเคารพผู้อื่น ชาวฟินนิชล้วนให้คุณค่ากับคำคำนี้

ในวันนี้ห้องสมุดฟินแลนด์เป็นส่วนสำคัญของสังคม ไม่เพียงแค่เรื่องการอ่าน แต่ยังสัมพันธ์กับเรื่องการเมืองและการส่งเสริมให้ผู้คนเป็นพลเมืองที่ใส่ใจสังคม ในปี 2562 รัฐบาลฟินแลนด์ชุดใหม่ได้นำเสนอแผนงานของรัฐบาลต่อสาธารณชนที่ [“โอดี” \(Oodi\)](#) ห้องสมุดกลางของกรุงเฮลซิงกิ หลังจากนั้นสมาชิกของรัฐบาลได้สัญจรไปยังห้องสมุด 10 แห่งทั่วประเทศ เพื่อนำเสนอแผนการดำเนินงานของรัฐบาลไปพร้อมกับรับฟังเสียงประชาชน

ห้องสมุดที่ทุกคนเข้าถึงอย่างเสมอภาค

ฟินแลนด์มีห้องสมุดอยู่ในทุกเทศบาล ก่อนหน้านี้ห้องสมุดมักเปิดให้บริการ 10.00-16.00 น. หรือ 20.00 น. และปิดให้บริการช่วงสุดสัปดาห์หรืออย่างน้อยปิดวันอาทิตย์ แต่ในปัจจุบันห้องสมุดหลายแห่งมีความยืดหยุ่นเรื่องเวลาในการเปิดให้บริการ เมืองเอสโปมีแนวคิดเรื่อง “ห้องสมุดแบบเปิด” (open library) สมาชิกห้องสมุดสามารถใช้บัตรเปิดเข้าไปใช้บริการห้องสมุดขนาดเล็กในช่วงเช้าและค่ำ แม้ไม่มีบรรณารักษ์อยู่ที่ห้องสมุด

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ARIT NPRU

ทุกคนในฟินแลนด์สามารถใช้บริการห้องสมุดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งการทำบัตรสมาชิก การยืมสื่อต่างๆ การจองหนังสือล่วงหน้า รวมทั้ง สามารถ“จองเวลาบรรณารักษ์” เพื่อให้ความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำเป็นเวลา 1 ชั่วโมง เช่น ช่วยกรอกแบบฟอร์มเพื่อขอฝากลูกไว้ที่สถานรับเลี้ยงเด็ก

ห้องสมุดเมืองเอสโปมิได้รอให้ผู้คนเข้ามาหา แต่พยายามออกไปหาผู้คน ตัวอย่างที่สำคัญคือกลุ่มผู้ลี้ภัย ในปี 2558 มีผู้ลี้ภัยเข้ามาอาศัยอยู่ในฟินแลนด์กว่า 30,000 คน รวมถึงเมืองเอสโป ศูนย์ผู้ลี้ภัยมักตั้งอยู่ในป่า ห้องสมุดจึงเดินสายไปตามศูนย์เหล่านั้นด้วยรถห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อให้ความช่วยเหลือ ห้องสมุดได้รับฟังความต้องการต่างๆ ของผู้ลี้ภัย เช่น นำหนังสือเรียนภาษาฟินนิชไปให้ ช่วยกรอกแบบฟอร์มการขอสัญชาติหรือขอใบอนุญาตอยู่ในฟินแลนด์ บอกเส้นทางไปห้องสมุดและร้านขายของชำ ทำให้เมื่อผ่านไป 3-4 ปี พวกเขาได้กลายเป็นขาประจำของห้องสมุด

ห้องสมุดเอสโปเคยมีการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด พบว่า 89% คิดว่า “ห้องสมุดมีการจัดการที่ดี” 9% บอกว่า “ไม่แน่ใจว่าห้องสมุดจัดการได้ดีหรือแย่” และอีก 2% บอกว่า “ห้องสมุดไม่ได้เรื่อง”

ปัจจุบัน เมืองเอสโปผู้ใช้บริการห้องสมุดเกือบ 12,000 คนต่อวัน ประชากรเข้าห้องสมุดเฉลี่ย 14 ครั้งต่อคน และยืมหนังสือ 13 ครั้งต่อคน ขณะที่สถิติระดับประเทศของฟินแลนด์ ประชากรเข้าห้องสมุดเฉลี่ย 8 ครั้งต่อคน และยืมหนังสือ 15 ครั้งต่อคน สะท้อนให้เห็นว่าชาวเมืองเอสโปไปห้องสมุดด้วยเหตุผลอื่นๆ ไม่ใช่เพื่อต้องการยืมหนังสือ

บทบาทห้องสมุดในกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม

กฎหมายห้องสมุดฉบับล่าสุดเปิดโอกาสให้ห้องสมุดสามารถพัฒนาวิสัยทัศน์ใหม่ๆ และขยายขอบเขตการดำเนินงานให้กว้างขวางกว่าการส่งเสริมการอ่าน หลักเกณฑ์ในการจ้างเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีความอ่อนปรนมากขึ้น ห้องสมุดสามารถจ้างบุคลากรที่มีความรู้และการศึกษาที่หลากหลาย ไม่จำกัดเฉพาะบรรณารักษ์ ที่ห้องสมุดเมืองเอสโปจึงมีทั้งครูสอนศิลปะ วิศวกร นักดนตรี ฯลฯ

ปัจจุบันห้องสมุดเป็นมากกว่าพื้นที่เก็บข้อมูล แต่ยังสนับสนุนการเรียนรู้หลากหลายวิธี ทั้งการอ่าน การเห็น การเขียน การจดบันทึก การฟัง หรือการลงมือปฏิบัติ ดังนั้นการที่ห้องสมุดมีนวัตกรรมใหม่ๆ เช่น เมกเกอร์ สเปซ และสื่อประเภทความเป็นจริงเสมือน (VR - Virtual Reality) จึงมิได้เป็นเพียงการเล่นสนุก แต่ห้องสมุดใช้สิ่งเหล่านี้เพื่อการเรียนรู้

ห้องสมุดยังมีภารกิจในการสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคม ห้องสมุดเมืองเอสโปได้สร้างหุ่นยนต์คล้ายมนุษย์เพื่อให้ผู้คนมีประสบการณ์ตรงกับหุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งมีแนวโน้มจะส่งผล

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ARIT NPRU

กระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์มากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ห้องสมุดยังตัดสินใจซื้อเครื่องพิมพ์สามมิติตั้งแต่ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้างและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดก็ยังไม่รู้วิธีใช้งานมัน

ห้องสมุดเมืองเอสโปสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น มีการวางแผนกับโรงเรียนเพื่อให้เด็กๆ ได้มาห้องสมุดในทุกๆ วิชา และห้องสมุดได้ริเริ่มกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับเด็กนักเรียน เช่น การส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมแนะนำหนังสือ สนับสนุนการใช้เครื่องพิมพ์สามมิติ การเขียนโค้ด และเกมต่างๆ มีการจัดรถห้องสมุดเคลื่อนที่ไปยังโรงเรียนและสถานรับเลี้ยงเด็ก รถห้องสมุดเป็นพื้นที่ขนาดเล็กจึงให้ความรู้สึกอบอุ่น จึงเหมาะสำหรับการชวนเด็กๆ และวัยรุ่นพูดคุยเรื่องละเอียดอ่อน เช่น เรื่องความรักและเพศสัมพันธ์ การกลั่นแกล้งรังแก ฯลฯ

ห้องสมุดยังดำเนินกิจกรรมอื่นอีกหลากหลายด้าน เช่น การทำกิจกรรมดนตรีในชุมชน การมีส่วนร่วมในงานเทศกาลเทศทางเลือกของเฮลซิงกิ สนับสนุนพื้นที่กิจกรรมสำหรับเยาวชน การสอนผู้สูงอายุใช้ไอซีที ฯลฯ

ที่มา <https://www.tkpark.or.th/tha/home>

